

OS IMPACTOS DA AUGA EMBOTELLADA

Ramsés Pérez

A auga embotellada, maioritariamente en plástico, como sucede coas bolsas, está cada vez máis presente nas nosas vidas. Porén, non nos preguntamos do mesmo xeito polos custos ambientais asociados a ambos casos. A auga engarrafada en plástico é un crecente negocio que leva parello importantes impactos ambientais, sociais e mesmo económicos.

En fotos non tan antigas é habitual atopar mulleres recollendo auga das fontes públicas cuns estraños recipientes. A pouco que analicemos as imaxes e leamos algo ao respecto descubriremos que quen facía ese traballo adoitaban ser nenas chamadas "augadeiras" e os tais recipientes resultaban ser sellas... Pero non é o tema deste artigo falar de traballo infantil ou discriminación, senón da mudanza en pouco tempo desa situación ao absurdo que vivimos actualmente.

A auga da billa supuxo indiscutiblemente un grande avance na nosa calidade de vida. Aínda así, non podemos negar que a sella tiña a peculiaridade de facernos coñecedores do que consumiamos e o que supuña aquela auga. Pola contra, agora esa auga xa non nos vale e, aínda que goza de calidade na grande maioría das vilas e cidades, o consumo de auga embotellada non para de medrar. Un costume de novo rico, que non vou dicir que sexa estúpido, pero si discutíbel.

MODA OU NECESIDADE?

Mentres uns países gozamos de abundancia e calidade da auga da traída e cada vez bebemos máis auga embotellada, a outra metade do planeta bebe

auga insalubre, contaminada e como consecuencia enferma e morre. O comercio de auga embotellada tense demostrado como un dos mellores negocios das últimas décadas, porén esta industria ten as súas luces e sombras..

O primeiro lugar no que se embottellou auga foi no pobo de Evián, nos Alpes Franceses. A marca de auga embotellada do mesmo nome, que

"A auga embotellada considérase o negocio máis rendíbel logo do petróleo e o café. Consúmense 154.000 millóns de litros anuais, 57% máis que hai 5 anos"

patrocina torneos de tenis e mesmo olimpíadas, é a orixe desta moda. Dispón da maior planta embotelladora do mundo e exporta 1.500 millóns de litros de auga ao ano a 150 países. Pertence ao grupo Danone, aínda que a principal embotelladora de auga é Nestlé con 77 marcas asociadas.

Este negocio ten dous públicos ben diferenciados. Un son os países desenvolvidos aos que a industria da auga tenta seducir con novos tipo de auga ("extraída dos xeos árticos" ou "das

máis altas montañas", con "auga de sabores" ou, mesmo, "auga para mascotas"). O outro son os países en desenvolvemento aos que se lles ofrece esta auga, para quen a poida pagar, como alternativa á auga da billa pouco salubre.

Na actualidade bébese unha media de 25,4 litros de auga embotellada por persoa e ano. Os europeos somos os principais consumidores, bebendo preto da metade de toda a auga embotellada do mundo, cunha media de 85 litros por persoa e ano. En Europa, calcúlase que os españois beben 146,5 l/pers./ano, situándose de segundos na lista, despois dos italianos. O consumo aumenta vertixinosamente en todo o planeta, especialmente nos mercados afastados de Asia e o Pacífico. En Europa o consumo xa está moi arraigado polo que é a rexión onde menos medra (supón 29,5% do total). Aínda así, nos últimos 10 anos as vendas no estado español duplicáronse.

As campañas publicitarias tentan convencernos, en occidente, de que a auga embotellada é de mellor calidade que a da billa, máis san e que dá certo prestixio social. Porén, a realidade é que a auga embotellada estase convertendo nun importante problema ambiental, social, económico e mesmo de saúde.

Botellas de plástico nunha praia.

O ano pasado 16 millóns de galóns de petróleo foron consumidos para facer botellas de plástico.

PROBLEMAS AMBIENTAIS

-Embotellar auga consome auga

Para poñer 1 litro de auga no mercado precísanse 5 litros de auga, así a auga virtual¹ dunha botella é de 5 litros. Segundo datos de Coca-Cola, dos 283.000 millóns de litros de auga que usan para o total da súa produción, o 63% empréganos na limpeza de envases e maquinaria.

-Os residuos

Cada ano 2,7 millóns de toneladas de plástico utilízanse para embotellar a auga. A meirande parte destes envases acaban no lixo, do que tan só se recicla o 20%. A incineración destas botellas contribúe ao aumento de emisións tóxicas, xerando subprodutos como o gas clorado ou cinzas con metais pesados. Dese 80% que non se recicla grande parte remata na natureza, onde pode tardar uns mil anos en degradarse, ou ser a causa da morte de milleiros de animais que inxiren anacos de plástico, confundidos con alimento.

-Cambio climático

Non é pouco habitual que cando pedimos auga nun bar ou restaurante galego aínda sendo a da billa de boa calidade nos poñan auga embotellada e que esta sexa por exemplo de Soria. Ben deberíamos recordar que un litro de auga embotellada xera 600 veces máis CO₂ que un litro da billa. Beber unha botella de auga ten o mesmo impacto que conducir un coche durante 1 km.

PROBLEMAS ECONÓMICOS

A auga embotellada é cando menos 250 veces máis cara que a auga potábel da billa, e en moitos países é máis cara que os combustíbeis. No Estado español en 2003, 1m³ de auga embotellada custaba uns 340€, fronte a 1,5€ de auga corrente. Pero o que realmente acaba encarecendo o produto final

non é a orixe e/ou a calidade da auga. Aproximadamente o 90%, como mínimo, do custo real da botella de auga procede do embotellado, transporte, distribución e campañas de publicidade. Tan só a crise e casos como o de Dasani², fixeron que o seu consumo sufrira algunha diminución.

PROBLEMAS SOCIAIS

Mentres medra drasticamente o consumo de auga envasada, mil millóns de persoas no planeta aínda non dispoñen do recurso básico. Para a ONU a auga é un dereito e a Organización Mundial da Saúde manifestou repetidamente que a falta de auga condena a milleiros de persoas á pobreza, á enfermidade ou á morte, o que reduce ou elimina as súas posibilidades de desenvolvemento. Curiosamente antes de que moitos destes países poidan cumprir o seu dereito de acceso a auga, a privatización en forma de botella de plástico xa está chamando as súas portas. O autor de *The World's Water*, Peter Gleick, expuxo: "Temo que a dispoñibilidade de auga embotellada como alternativa á auga limpa e segura municipal, deteña as presións internacionais para proporcionar auga segura a todos os seres humanos".

PROBLEMAS DE SAÚDE

O envasado de auga faise con recursos non renovábeis como o petróleo, concretamente, con plástico polietileno tereftalato (PET) e outros. Moitos destes plásticos acaban desprendendo substancias como antimónio e bisfenol A. Estas substancias libéranse cando as botellas están expostas sol durante un tempo, motivo polo que se recomenda non reenchelas. Pero non deberíamos esquecer que as botellas estiveron almacenadas xa na planta embotelladora, foron transportadas e volvéronse a almacenar para levalas aos andeis

dos supermercados e logo ás nosas casas. Un longo percorrido.

PROPOSTAS E INICIATIVAS

En moitas ocasións a industria da auga está promovida por transnacionais que non teñen escrúpulos á hora de explotar, chantaxear ou roubar. En moitos lugares do planeta, o custe, os danos ambientais e os deficientes controis de calidade fan que este negocio non sexa todo o transparente que debería. E Galiza non se escapa dos seus efectos. Proxectos en marcha denunciados por ADEGA, como a planta embotelladora de Fontnatura na parroquia de Serén, en Friol (Lugo), poñen en perigo a forma de vida de moitas familias dedicadas á actividade agrogandeira.

Sonaron voces de alarma. O Parlamento británico, por exemplo, anunciou que ía deixar de consumir auga embotellada; varias cidades europeas impulsaron campañas para devolverlle o prestixio á auga da traída (Eau de Paris, Neau de Amsterdam,...); na vila australiana de Bundanoon prohibiuse o consumo de auga embotellada; en Donosti lanzouse a campaña "Ura?, Pixerrean, noski!" ("Auga? En xarra, naturalmente"); o proxecto Beyond The Bottle sitúa no mapa todas as fontes públicas de auga potábel que hai (<http://btb.thecoocoup.com>); etc. Algunhas empresas promoven a reciclaxe dos envases ou o uso de botellas biodegradábeis.

Todas as actuacións a favor da redución de auga embotellada pasan en primeiro lugar por consumir preferentemente a auga da billa. No caso de non o poder facer, pedir sempre auga envasada en vidro, e se só se dispuxera de botellas de plástico, intentar reutilizalas ou dirixilas á reciclaxe.

NOTAS

1. O concepto de auga virtual xurdiu a comezos dos anos 90 e foi definido por primeira vez polo Profesor J.A. Allan como a auga que conteñen os produtos (ver Cerna 59, páx. 20).
2. O caso Dasani: en 2004 a multinacional Coca-cola tentou introducir a auga Dasani no mercado británico, pero resultou ser un fraude. Esa auga que a multinacional vendía a 1,40 € o medio litro procedía dunha das empresas públicas de distribución (Thames Water), que a subministraba por un prezo 350 veces menor.